

15

CONSPECTUS
REI DIPLOMATICÆ
SVECANÆ,

SECTIO PRIOR HISTORICA,

CUJUS PARTEM II.

VENIA AMPL. FAC. PHILOS. UPS.

PUBLICO EXAMINI SUBJICIUNT
M. ERICUS M. FANT,
ACAD. VICE-BIBLIOTH. EXTRAORD.

EW

CAROLUS HOFFMAN,

STIPENDIARIUS POSSIETHIANUS,

STOCKHOLMIENSES.

IN AUDIT. GUSTAV. MAJ. D. XIV. JUNII, AN. MDCCCLXXX.

H. P. M. S.

UPSALIÆ,
APUD JOH. EDMAN, DIRECTOR. ET REG. ACAD. TYPOGR.

СОВЕРШЕННО
ДИФФОРАСИЯ
ЗАГЛАСА

АДДИЦИИ ПОДГОТОВЛЕНЫ

ДЛЯ ПРИМЕНЕНИЯ
ПРИ ПОСЛЕДУЮЩИХ
ПРОЦЕССАХ

СТАТИЧЕСКИЕ
И ДИНАМИЧЕСКИЕ
ПОКАЗАТЕЛИ

СЕРОВИНА И САМЫЙ

§. IV.

Diplomata nostra conservandi cura.

Sed ut e diverticulo, quod tamen haut nimis longe in devia duxisse arbitramur, ad alterum monumentorum medii ævi genus, *Diplomata* scilicet, revertamur; paucis primum observandum ducimus, quænam illorum fuerint apud nos fata, quaque potissimum ratione, tot tantisque temporum vicissitudinibus jactata, ab interitu tamen quadtenuus vindicari potuerint. Et illius quidem rei non omnino incuriosam vetustatem fuisse constat. Cancellariorum nomen atque officium, cuius natales apud veteres Romanos quærendi, ad omnes fere Europæas gentes ex illis derivatum, eodem tempore in Sveciam, ac in vicinam Norvegiam, penetrasse putatur. *Carolus Lincopensis Episcopus* primus quidem apud nos est, quem hoc titulo insignitum fuisse constat, tempore regis JOHANNIS SVERKERI, annis 1217-1220, neque multo antea, sub rege scilicet *Ingone Bardsøn*, qui sceptra tenuit ab anno 1205 ad 1247, primus, *Pbilippi* scilicet Bagleorum regis, in Norvegia Cancellarius nominatur. Quum vero inter officia hujus successoribus injuncta, quorum mentionem injicit *Nordiske Hirdskraa*, Cap. XX, fundorum regiorum administratio & habenda rationaria, Sigillique regii custodia memorantur, eadem quoque ad Cancellarios Sveciae antiquitus pertinuisse existimant. Sequori tempore frequens hic titulus in diplomatibus nostris occurrit ^{t)}), & quum ad tempora usque GUSTAVI I, seu an. 1533, quo *Olaus Petri* illum reliquerat,

D

sem-

^{t)} Rem omnem fere conficerent, si modo genuinæ essent, quas ex Diplomatario Örnbielmanno in Hist. Svec. P. II. p. 323 adfert nob. Lagerling, Litteræ de an. 1219, ita incipientes: *Johannes Dei gratia Rex Svecia & Karolus eadem gratia Lincopensis Episcopus ejusdem Cancellarius.*

femper Episcopis u) aliisque ex ordine ecclesiastico viris tribuitur, inde etiam factum fuisse videtur, ut in templis monasteriisque potissimum asservarentur hujus ævi publica Acta, quæ etiam maximam partem donationes & privilegia illis concessa spectarent. Colligebantur etiam illa haut raro in certa corpora, quæ Registræ v) appellabantur, quale in Varnhemensi monasterio, tempore regis MAGNI LADULÅS x), fuisse novimus, cujusque generis adhuc residua habemus Registrum Ecclesie Cathedralis Upaliensis y), Lincopensis z), Lundensis a) atque monasterii Ny-

u) Inter hos Matthiam Gregorii, Strengsenseni Episcopum & reformatiōis tempore Archivi custodem, sus incuria multa ex illo perdidisse, adserit Benzelius, Hist. Svec. p. 60. Apud Tegel autem atque Wiliūm, quos allegat, nil tale indagare potuimus.

v) Hinc quoque exempla Diplomatū regiorū & litterarū, in Archivis asservata regiis, hodiēnum sub nomine Registratur venire noviānus.

x) Testamentum hujus regis, allegatum a Benzeliō, Proleg. ad Monum. p. 13. hēc habet: *Volumus, quod istud inter Monachos (Varnhemenses) in registrum redigatur & in scripto, ad perpetuam rei geste memoriam, pariteris relinquatur.*

y) Est hēc collectio diplomatum a regibus, pontificib⁹ aliisque huic ecclesiæ datorum, anno 1344, sedente Hemmingo Archi-Episcopo, in membranis scripta, & in R. Bibliotheca Stockholm, adhuc servata. v. Benzelius l. c. qui ex illa Catalogum regum Sveciæ, vetusque de Archi-Episcopis Upsaliensis Chronicon, ceu antea obseruavimus, edidit.

z) Liber ecclesiæ Lincopensis, mutilus, fol. membr. in Bibl. reg. Stockholm. continet 1. Regum & principum privilegia, concessa ecclesiæ, Episcopis & clericis in regno Sveciæ. 2. Bullas papales ad ecclesiæ Lin-copensem pertinentes. 3. Litteras regum, pontificum, episcoporum, magnatum aliorumque de bonis episcopi Lincopensis. 4. Diversorum litteras, donationes & Testamenta, concernentia bona ecclesiæ Lincopensis. 5. Litteras super bonis Archi-Dyaconatus. 6. Litteras super bonis Decanatus. 7. Litteras super bonis Cantoriæ. 8. Litteras super bonis prædicatorum Canonicalium & variarum præhendarum, quæ suo ordine enuierantur. 9. Anniveraria. 10. Sequuntur variorum variae litteræ. Item folio 237 annotatio quædam de abolitione annatarum ex libro, ut habetur, Concilii Basiliensis. Cl. Hadorphius ad finem codicis annotavit, quot (scil. 96) & quænam folia inimica manu absissa tunc temporis desiderarentur.

a) Liber ecclesiæ Lundensis, in folio membranaceus, in Reg. Bibl.

Nydalensis b), alia minoris amplitudinis ut præteream *). Ab anno vero 1538, quo hoc munus adgressus *Conradus von Pyhy*, civilis semper, qui illud ornarunt, fuisse ordinis tituloque *regni Cancellariorum* insigniti, usque ad annum 1680, dum *Præsides regni Cancellariae* salutati fuerint c). Illis autem cum non nisi supremam auctorum inspectionem permitterent graviora alia, quæ

D 2

il-

Stockh. integer & bene conservatus. In eo descriptæ exstant Bullæ Papales, litteræ regiæ aliorumque concernentes fundationes, donationes, permutationes, aliaque ad dictam ecclesiam spectantia. Ad calcem ejus legitur: *Descriptiones litterarum veterum Capituli Lundensis, quæ in suis scriniis secundum ordinem alphaberti situatae sunt, factæ & finite per Boëcium Joannis, artium magistrum, Sacre Theologie Baccalaureum & Cantorem Lundensem, anno D:ni MCDXCIII ultima die mensis Iulii. &c.* Sequitur deinde *Index seu Tabula & ordo præsentis descriptionis.* Post indicem nonnullæ litteræ alia manu adjectæ.

b) Liber monasterii Nydalensis in membrana, continens vetera & recentiora ejus privilegia & statuta, una cum rationariis fundorum ipsi propriorum, ante XXX annos, id quod ab ampl. Secretario Hellman edo-
cti sumus, qui & reliqua hac spectantia benigne nobiscum communicavit, usibus *Langebekii* concedebatur. Descriptum tamen ejus exemplum adhuc servat Bibliotheca reg. Stockh. aliqua tamen parte mancum, qua scilicet folia ipsius codicis fuerint mutilata.

*) Eorum nonnulla tamen, quemadmodum de iis nos certiores fecit benevolæ manus Ampl. Dom. Secretarii Hellman, paucis, quum e re sit, indicabimus. — 1. Registrum de bonis Præposituræ Scarenſi attinentibus, fol. membr. varias etiam litteras continens. — 2. Bullæ Papales, litteræ regiæ, Episcoporum aliorumque de indulgentiis & privilegiis Monasterio *Vadstenensi* indultis, fol. membr. nit. — 3. Liber Ecclesiæ Aboensis fol. litteras regum, Magnatum, Bullas Papales, alia ad hanc ecclesiam pertinientia continens. — 4. Liber Ecclesiæ Strengensis 40 membr. continet Prædia Episcoporum Strengensium 1295, Litteras Siggonis Episcopi de permutatione 1450, Tynnelso Inventarium 1453, Prædia Ecclesiæ Strengensis 1435, Bullam Papæ Bonifacii de controversia inter Prælatos, Privilégium Johannis Papæ, alia. — 5. Liber Ecclesiæ Scarenſis, 40 membr. nullo annorum servato ordine, solito continet.

c) Cancellariorum regni Sveciæ concinnum Catalogum tradit v. *Stiernman* in editione sua *Petri Nigri Historiæ Episcoporum Arosiensium*, p. 82.

illis incumberent, reipublicæ administrandæ negotia; necesse fuit, ut propior & specialior cura inferioribus ministris demandaretur, in primis cum, post comitia Arosiensia an. 1527, factæ ad ecclesiæ & monasteria donationes revocarentur atque adeo, quibus illæ continebantur, instrumentorum magnus suis e latebris protraheretur numerus. Hisce igitur colligendis & conservandis primus a rege GUSTAVO I præficiebatur *Erasmus Ludovici*, cuius etiam diligentiam primam Archivo regni dedisse originem credimus, licet antiquioris cuiusdam haut nos fugiat laquearis, in arce Stockholmensi lateribus exstrueti, ab Historicis facta mentio ^{d)}, in quo intra claustra compagesque Aeta publica asservarentur, quod vero ferali incendio an. 1525 consumptum referunt. Tempore regis SIGISMUNDI, CAROLUS IX haud exiguae Actorum collectiones in arce Nycopiensi & Gripsholmens habuisse traditur, quas circa an. 1612 in posteriori loco conjungi curavit Regni Cancellarius *Axelius Oxenstierna*, paullo post Stockholmiam integras translatas. Interea Petrum Magni Utter an. 1588, Nicolaum Jobannis Brask, mortuum 1593, Nicolaum Chescopherum & Ericum Erici 1597, Johannem Georgii a Torp, supremum regni Secretarium an. 1599, Johannem Messenium 1609; Johannem denique Thomæ Agrivillensem Buræum, singulos aliquam monumentorum antiquitatis curam publico nomine ges- sisse constat. An 1612 Michæl Olai regni Secretarius appellatur; verum an 1615 ad pristinum munus revocabatur jam senescens Utter, illiusque studio in ordinem

re-

sq. ex quo, cum Thunii Vita Palmstioldii p. 35, Wildii Historia Pragm. p. 186, atque Lagerbring, Hist. Regn. Svec. P. II. p. 323, 389. collato, excerpta sunt, quæ supra afferuntur.

^{d)} Thun, vita Palmstioldii, p. 38. Dolendum vero, opud Tezel, Giers atquæ Loccenium, quos testimonii loco allegat, ejusmodi laquearis nec volam, nec vestigium superesse.

redigebatur *Archivum*, quemadmodum an. 1616 publicis in litteris primum vocabatur, *Corone vel regni Cancellaria* ante nominatum. Mortuo an. 1625 Utter succe-debat Carolus Erici Oxenstierna, *Egidium Giers* adjutorem naectus, quem an. 1629 sequebatur *Jonas Bureus*, Cu-stodis *Archivi* titulo tum insignitus. Regias vero curas tum quoque partiri occuperunt *Monumenta nostra*. Hoc enim anno dieque XX Maji *Instructionem* suam dedit glo-rios. mem. Rex regni Antiquariis, qui *Häfdesökjare* vo-cabantur, qua illis injunctum fuit, ut acta & monumen-ta antiqua passim conquererent. Inter alios *Martinus Laur.* *Achbancus*, Pastor in Hammarby & Frestad an. 1630 litteris regiis muniebatur, iter hunc in finem per patriæ provincias instituturus, & sequenti anno litteras ad suæ *Diceceos Clerum* dedit Archi-Episcopus *Petrus Kenicius*, quibus monuit, ut colligerent & ad *Archivum Regni* (*Kongl. Maj:ts och Kronans Häfde-bur*) transmitten-terent, quæ alicujus momenti reperiri poterant, diplomata.

Interea post *Lagerfeldium*, qui an. 1641 *Bureo* suc-cesserat, an. 1657 *Archivi* curam suscepit *Ericus Palm-sköldius*, cuius sub administratione, *Stiernbielmo*, *Axe-bielmo*, *Laur.* *Bure* & *Veretio* regni quoque Antiquario-rum partes ornantibus, insignem mutationem illud sub-iisse comperimus. Svadente scilicet Regni Cancellario Com. *Magno Gabr.* *De la Gardie*, an. 1666 *Upsaliæ* insti-tuebatur *Collegium Antiquitatum*, Præside *Stiernbielmo* & sex Assessoribus compositum, ad cuius negotia pro-curanda, singuli *Gubernatores*, *provinciarum* præfecti, *Episcopi*, præcipue vero ecclesiarum pastores regiis litteris mandati fuere, ut conquererent ejusque usibus conce-derent omnis generis antiquitates, codices legum, *Histo-rias Islandicas*, *Chronica* & *Diplomata*; de qua re etiam regni ordines, in comitiis an. 1668 congregati, publico

decreto convenere. Jubebatur idcirco eodem anno *Palmiskiöldius*, ut componeret & huic Collegio deferret quidquid Diplomatū, templa, monasteria historiamque medii ævi spectantium, in Archivum regni, a temporibus inde GUSTAVI I, conquisitum fuisset. Quod ubi effetui fuit datum, semper & ad nostram usque memoriam hoc diversum mansit, ut recentiora tantum conservans acta, ab illo, quod an. 1684 Stockholmiam transferebatur &, assumto *Archivi Antiquitatum* nomine, varias dein subiit mutationes e). Diplomata vero & codices antiquos nuperrime Bibliothecæ regiae Stockholmensi demum cessisse novimus, relicta regni Antiquario erutarum e terra antiquitatum, numophylacii & collectionis imaginum ære expressarum custodia.

§. V.

Diplomata nostra variis casibus dispersa.

Quum vero, medio præsertim ævo, tot diversis in locis latuerint nostra Diplomata, neque uno, ut nunc fit, eodemque publico repositorio continerentur; fieri non potuit, quin aliqua per incidentes casus facta fuerit eorum dispersio, multoque major ejusdem apud Historicos, suæ rei subsidia desiderantes, exorta suspicio f). Atque primi huic obnoxii venere peregrini in imperio SvioGothico reges, qui satis maturum istiusmodi direptionis initium fecisse existimandi sunt, si fidem consequantur, quæ lo-

e) Cfr. de his *Thunii Vita Palmiskiöldii*, p. 38, sq. v. *Troils Bref rörande Island*, p. 192. 202. Reliqua benignè mihi e Schedis suis concessit Collega omnissimus, Dom. Mag. & V. Bibliothecarius *Ericus Göthlin*.

f) Compendii ergo heic indicabimus, defestuum historiae Svecanæ causas, quæ ex dispersis Actis nostris publicis petantur, fuse persecutus fuisse Scrin, in Diss. Aboæ hab. 1736 sub titulo: *Historia Svecana deficiens & restaurata*; nob. v. *Dalin* in Præf. ad Hist. Svec. P. I. v. *Siernman*, *Tal; om Lärda Vetensk. tillstånd*, p. 122 & *Er. Benzeliūm*, Sv. Folkets Historia, p. 57. sq.

locis infra citatis nobis enarrent *Scarin*, v. *Dalin* & v. *Stiernman*, MAGNUM NICOLAI Danorum principem & Vestro-Gothorum Seculo XII regem, quædam antiquitatis monumenta secum in patriam suam transportasse; verum quum nihil, præter *Zoviales* quosdam malleos e Svecia raptos, memorat, ad quem provocant, *Saxo Grammaticus* g); damni certe alicujus historiæ nostræ illati insontem hunc principem declarare audemus. MECH-TILDEM, regis Danorum ABELIS viduam & Duci BIRGERO secundis nuptiis junctam, ejusdem criminis insimulant *Scarin*, v. *Dalin* & Er. *Benzelius*, illam vel magnum diplomatum numerum ex archivō nostro in Daniam abstulisse, vel ex gloriæ Svecanæ invidia eadem flammis tradidisse consimenda dicentes; *Messenii* vero ab illis allegata loca si inspexeris b); de Danicis illum loqui diplomatis, neque ullum suæ assertionis testem adferre deprehendes. Majorem certe fidem merentur, quæ de WALDEMARO ATTERDAG *Auctor anonymus* Chronologiæ veteris *Svecus* i) ad an. 1360 adfert, illum iterum vindicasse Scaniam e Svecorum possessione, exustis omnibus litteris MAGNI regis. Nullo autem tempore in litteris exarata antiquitatis nostræ monumenta magis sœviisse putantur peregrini, quam vigente inter tria septentrionalia regna unione *Calmariensis*, licet expressis, ut ajunt, verbis in ipsa illius formula istiusmodi rapinis obviam itum fuerit k). Reginam enim MARGARETHAM, an. 1408 ERICO socio regni Svetici ingressam

g) p. 236 editionis Stephanii.

b) Scordio Illustrata, Tom. 2. p. 39. Analecta, Lib. 2. p. 104. 109.

i) In *Benzelii Monum. Eccles.* SviG. p. 93.

k) §. 10. hujus Unionis apud *Messenium* in Retorsione Rosefontani

p. 101. Til den ytersta skall icke Konungen hafta mogt bortiföra af den ena riken til den andra desf's källvor, skatter och dokumenter, utan hvart rike behålla för sig sjelf fäddana sin egendom.

sam tabularium, inde vetustissima veterum diplomata regum producta in Daniam perfide ablegasse tradit *Messeniū* ¹⁾; quum vero apud illum haut magis existent fontis, ex quo hæc hauserit, indicia, quam tabularii cuiusdam his temporibus in patria nostra forte fuerint vestigia; fidem hisce ejus verbis addere vel denegare in cūjusvis arbitrio positum est. ERICUM vero *Pomeranum* etiam hac ex parte mala erga nos fide egisse, dubitare nos non sinunt litteræ Senatorum & Ordinum regni Sveciæ ad Norvegiæ incolas an. 1434 ^{m)}, in quibus expresse dicitur: *Han bafver all rykis ingåld, Privilegia och Breff fört bort bärutaff rykit utblandis.* Cui jacturæ medelam allaturis regni ordinibus asseverare coactus est CHRISTOPHORUS, in sua illis data promissione an. 1441 ⁿ⁾, ad certum tempus se singula, quæ in Dania & Norvegia reperiri poterant, Sveciam spectantia monimenta fore restituturum. CHRISTIERNUM I nihilo minus ERICI vestigiis instituisse, annales regni corrasisse & in suum ulum abscondisse suspicatur *Schefferus* ^{o)} & licet JOHANNES in sua promissione, inserta Recessui Calmariensi 1483 ^{p)}, pollicitus fuerit, se regni diplomata in peregrinas oras haud ablaturum, hisce tamen non stetis-

^{l)} Scandia Illustrata, Tom. 12. p. 219.

^{m)} Apud *Hadorphium* ad Chron. Rhytm. P. II. p. 77. Forsitan, ex his rapinis fuit, quem memorat *Job. Thoma Agrivillensis Bureau*, in fragmento apud *Thun*, Vita *Palmskioldii*, p. 112, liber continens rationem reddituum, qui an. 1413 ex universa Svecia provenerunt, e Pomerania a Duce PHILIPPO cum *Nicolao Boje* an. 1545 hue transmissus.

ⁿ⁾ Apud *Hadorphium* l. c. p. 145. Item wele wy effter wor yderstā formvā arbeydhe ther um, at alla the breff, privilegia och instrumenta, som finnes kuina i Danmark och Norrige, ther Swerigis Ryke aurbrändhe åbre, skulle komma til Calmar uppå Sancti Johannis Baptiste dagh nästkom mendhe, oc ther fry antwordes Righsens Radb i Sverige.

^{o)} Upsalia antiqua, p. 190.

^{p)} Apud *Hadorphium*, l. c. p. 327. Item skulu wy ej hortföhra eller bortföhra latba Rikens Glenodiā eller Breff åller Rikens rånta off nakot Rike.

tisse constat ex litteris Episcoporum Magnatumque regni Sveciae ad Stockholmensés, an. 1501 q). CHRISTIERNUM II, præter cetera crimina, hujus quoque reum facit Rex ERICUS XIV r), quo illustri auctore etiam novimus, *Arildo Hvitfeldio*, in contexenda Historia sua Danica, hanc prædam maximo usui fuisse. In Brabantiam, ubi e regnis suis profugus aliquando delituit CHRISTIERNUS, hæc sua eum secum tulisse spolia, incertum an alio auctore, quam regni Cameræque Consiliario *Gustavo Soop* s), Senatui Svecano cum innotuisset; has in oras an. 1663 regiis litteris munitus ablegabatur *Nicolaus Tungel*, postea

E

Au-

q) Apud *Hadorphium*, 1. c. p. 379.

r) In Dissertatione Belli Sveco-Danici an. 1563, cuius autographum in Bibliotheca Rålambiana in prædio Högsjö Sudermanniae adhuc superesse benigne me edocuit D. Biblioth. Götblin; excerptum vero, ad calcem libri sui de regni Svecia insignibus, edidit Joh. Schefferus. Ita vero p. 271: *Dani ipsas chartas & præcipua antiquitatis monumenta surripuerunt & in Danicam suam Cancellariam aportarunt: Quod accidit CHRISTIERNI Secundi tempore, cum nullus angulus in cœnobitis, templis & arcibus vacuus reliqueretur, quin omnia Dani partim comburerent, partim sibi servarent. Et paullo inferius pag. 275: Post CHRISTIERNI II captivitatem D. Archi-Cancellarius in banc chartaceam prædam incidit, &c.*

s) Memorial, hvarefter Kongl. Maj:t allernådigst vill, at Edle och Vålbörne Nils Tungell, uti den honom anförtrodde Commission til Brabant, skal bafva sig ar regulera och rádra, dat. Stockh. d. 22 Dec. 1663, mscr. ex Archivo regni communicavit D. Secret. Gahm. §. 3. hæc habet: Och såsom Riks- och Kammar-Rådet, Vålbörne Herr Gustaf Soop om ofvansägde Skrifter och Documenters beskaffenhet någorlunda underrättelse bafver, så skal han, Nils Tungell, förrän han sig på resan begifver, sig hos vålbemälte Herr Soop angifva och utaf honom den information söka taga, som honom sedan til god anledning och ráttelse uti hans commissions fôrrätzande framdeles tjena kunde. Nugas vero hunc Indicem venditasse significat Illustr. Sparvfenfeldt, suis ad instructionem Tungelii idiographicis annotationibus, quæ in Bibliotheca Acad. Upsal. adhuc servantur, & ubi ad §. 3. adfert: Samma årende hade jag, ty Sopen lesde dnuu; men hade sutit och sagt sagor för Rådet, och visto hvarken bit eller dit besked, hvor han flitit bört hade.

Aulæ Cancellarius, eadem quovis pretio redempturus ^{t)}, quod tamen negotium successu caruisse ex eo ad fidem primum videtur, quod *Carolo Tungel*, ad finem an. 1666 ad aulam Hispanicam Residenti, iterum committeretur ^{u)}, denuoque an. 1668 *Sparvenfeldio*, ^{v)} ad conquirenda vetusta gentis nostræ monumenta per totum, qua patet, Europæum orbem deputato. Quamvis vero ille, summorum virorum studiis adjutus, non tantum Antverpiæ, Brugæ, Mechlinii; sed & Gandavi in Abbatia Divi Petri, in monte Blandinio, ubi CHRISTIERNUS cum sua

ISA-

^{t)} Plenipotentia Nicolao Tungell data documenta quedam olim e regno vecta redimendi ac comparandi, Holmiae d. 19 Dec. 1663. — Til Herr Harald Appelboom, at han coopererar med Nils Tungell i der åreder bonom är committeradt och updragit, Stockh. d. 22 Dec. 1663, mfer. ex Archivo regni in Collectionibus instruissimis Gabrianis. Narrat Berzelius Hist. Gentis Svec. p. 60, an. 1667 d. 2 Jan. regni nostri Senatum statuisse, XL millibus imperialium redimenda, quæ tam in Dania reperiebantur, Svecica Acta. Illius quidem rei nullum vestigium ad hunc diem servant Acta, sed de negotio Nicolao Tungel mandato quæstio hæc fuisse videtur ex Protocollo Senatus d. 11 Jun. 1662, quod ab ampl. Gahm communicatum hæc habet: *Herr Gustaf Soop* påminne, at uti Antwerpen berättas, det de Antiquiter, som Konung CHRISTIAN den andra hade fört med sig utur Sverige, nu voro til köps för 40000 R:d, om icke någen försom Stiernhielm eller en annan skulle ditskickas, at taga samma Acta uti ögnosigt för riksens heder och båsta skuld. *Herr Riks-Cancelleren* (Magn. Gabr. De la Gardie) bålt det vara helt nödigt och Koug. Majts ära och heder convenabelt, at fördone Antiquiter quocunque modo inlösas, allenast man vore däröm vift informerad. *Herr Gustaf Soop* tog på sig, at skaffa däröm vidare information til vade Kongl. Regeringens resolution.

^{u)} Transfume af Kongl. Majts Nådiga Memorial eller Instruction, hvar efter Kongl. Majt i Nåder vil at Ådel och Vålbördig Carl Tungel sig uti Spanien så väl som uti Brabant skal hafova til at regulera och rätta; Stockh. d. 12 December 1666, in collectionibus Gabrianis.

^{v)} Hæc tangit §. 7 Instructionis Regia Sparvenfeldio datae Stockh. d. 3 Aug. 1688. Haud multum anteriori tempore idem meditatum fuisse monstrant Litteræ ad Legatum Svecicum Nicol. Gyllenstolpe, datae Stockh. d. 17 Febr. 1686, Spectantes Scripta, Historias seu Fædera, quæ Rex CHRISTIERNUS II:lus e Svecia exultit & Amstelodami prostantur, ibid.

ISABELLA satis diurnam sedem habuerat, rem sedulo egerit, nihil tamen, quod desideriis ejus satisfaceret, indagare potuit x). Duo porro memorantur *Papales Legati*, ad monumentorum nostrorum dispendia, has in oras missi. Alter *Marinus de Fregeno*, de quo *Chronici Slavici* incertus *Auctor* ad an. 1465 adfert y), illum plures libros a *Danis & Svecis* argute abstulisse, quos credebantur *Gotbì abstulisse* de urbe *Romana & circum circa*, quando urbem devastarunt An. D:ni 378. Qua fide ultima haec accipienda, non opus est, ut pronunciemus. Alter *Johannes Heytmers de Zonvelben* binis litteris Pontificis LEONIS X:mi ad *Albertum* Moguntinum & Magdeburgensem Archi-Episcopum, datis Romæ an. 1517 d. 28 Novembr. z), commendabatur, ut Apostolicæ sedis Commissarius ad inclytas Nationis Germaniæ, Daniae, Sveciæ, Norvegiæ & Gothiæ, pro inquirendis dignis & antiquis libris, qui temporum injuria periere. Ejusdem tenoris Bullæ ab eodem Pontifice ad Reges Daniae & Sveciæ datae feruntur a); quem vero effectum habuerit Legati Studium, nullo adhuc idoneo auctore innotuit.

Neque parciora sunt, quæ de ablatis per *Svecos extra patriam exulantes* monumentis nostris adferri sole-

E 2

ant.

x) *Wallin*, Oratio in obitum *Sparfvenfeldii* p. 33: In annotationibus *Sparfvenfeldianis* supra memoratis haec etiam extacta: Om K. CHRISTIERN Tyrann bade lämnas något efter sig i Brabant, där öfver har jag gjörde alt vad möjligt var, Privatum först och i Archiverna, och sedan publice på alla Gatuhörn genom Herr Walckemiste, a consiliis & Secretis Reipublicæ.

y) Inter *Lindenbrogii Scriptores Septentrionales* edit. *Fabricii*, p. 227.

z) Utramque habet *Bayle*, *Diction. Hist. & Crit. Art. LEON X. Tom. III.* p. 86.

a) Epistolam Leonis ad CHRISTIERNUM II, datam Rom. 1517 & Archivum quoddam Danicum in Arce Callenburgensi in primis concernentem, ex quo Auctores veteres mutuo rogat, ubi exscripti fuerint, restituendos, ferunt *Nova Litterar. Mar. Balt.* Novembr. 1699, p. 348. Alterum vero, quæ Sveciam rangeret, ex *Örnhjelmii Descriptione Uptal. Mscr. in Collectionibus Palmskiöldianis* alicubi citatam, indagare non potuimus,

ant b). Quum *Wolfgangus* quidam *Peristerus* Borussus in præfatione præmissa *Jacobo Angelo c)* narraverit, sibi in hospitio S. *Brigitæ*, eo tempore, quo *Olaus Magnus* Romæ versaretur, inspectionem Bibliothecæ satis pervetus & neglectæ, bonaque ex parte manuscriptæ, commissam fuisse; inde colligere non dubitavit *Scarin*, nobilis hanc feminam Seculo XIV, quo sanctas suas peregrinationes instituit, monumenta quædam rariora hinc secum asportasse. Auctum deinde hunc thesaurum existimant *Messenius*, *Tegel*, *Bazius d)*, *Scarin*, v. *Dalin* & v. *Stiernman*, locis citatis, a *Johanne Magno*, qui in præfatione ad Historiam suam *SvioGothicam* diserte testatur, se, dum ab *HADRIANO* Pontifice, ad restituendum his in oris religionis Catholicae dominium, deputatus fuisset, quantum temporis angustia permiserit, omnes patriæ angulos, in quibus veterum monumenta recondita putabantur, lustrasse, atque, ut ceteri, qui sincero patriæ amore tenebantur, inquirerent, effeciisse; verum cum persecutio eum non permitteret intra patriæ terminos patriæ historias conscribere, subito, quidquid conquisitum erat, in sinum corripiuisse, atque confessim exilire curasse. Sed meliori judicio, hæc tantummodo gloriatum fuisse *Jobannem*, ut eo majorem fidem libro suo conciliaret,

b) Nescimus, an serio rem egerit *Peringkioldias*, dum in præfatione ad *Heims Kringla* a se editam tradit, *Sturlesonum* antiquissima secum in Islandiam advexitæ nostra monumenta. Vellemus, nobis probaret, quæ tam forte fuerint, litteris mandata fuisse. Neque ulla ejusmodi etiamnum in Islandia reperiuntur, oculato teste Nob. D. v. *Trol*, *Bref rörande Island*, p. 389. Certe de ipsa *Sturlesonii* in *Svecia* commemoratione haud facile solvenda dubia movent D. Bibl. *Göthlin*, *Dissert. De situ Birca* p. 6 & *Celeb. Gerb. Schöning*, in præfatione ad recentissimam *Sturlesonii* editionem.

c) Citante *Scheffero* in *Upsal. Antiq.* cap. 12.

d) Iste in *Retorsione Rosafontani*, cap. 3; Ille in *Historia GUSTAVI I.* P. I. p. 120; Hic in *Inventario Eccles.* *SvioG.* p. 206.

ret, existimarunt Schefferus, Benzelius & Wilde e). Olaum *Magnum* quoque, hoc in antiquitates patrias corradendi studio, fratriis vestigia pressisse, allegatis locis adferunt *Scarin*, v. *Dalin* & v. *Stiernman*, unico tantum allato recentissimo teste, Consiliario Aulae Regis Borussiae de *Ludvig* afferente f), Romæ esse custodem antiquitatum Svio. Gothicarum, quas ex regno deportaverit *Olaus* (Magnus) & post centum annos regina CHRISTINA. Quam vero lubrico singulæ hæc, de perlatis Romam Svecanis monumentis, narrationes nitantur fundamento; ex frustraneis plurium in eadem institutis inquisitionibus vel maxime colligere licet. Scilicet de *Jobannis Magni* spoliis ex *Tegelii Historia* GUSTAVI I g) certior facta CHRISTINA, per suum ad Galliæ regem oratorem *Rosenbanum*, commisit *Jobo Ludolpho*, ut eadem in loco perquireret. Regis Christianissimi, Cardinalis *Mazarini*, Legati Venetorum *Justiniani* aliorumque commendatitiis litteris ille instructus, frustra tamen, quidquid vel ex *S. Brigitta* vel *Jobanne Magno* ipso superstes esset, percunctando, omnem operam impendit. Tandem a Jesuita quodam intelligit, tempore SIGISMUNDI Poloniæ regis, acta illa Svecica in Poloniæ esse decepta &, eo quidem judice, in Cancellaria quadam Germanica, quam *metricam* Poloni vocant, adservari. Indicem horum habere dicebatur Polonorum, qui tum Romæ residebat, Legatus; quo tamen inspesto, spe sua deceptum se comperit *Ludolphus* b). Certe, si quæ

E 3

de

e) *Iste quidecir Upfalia Antiqua*, Cap. 12. p. 190; illi Hist. Svec. p. 60; hic vero *Historia Pragmat. Regni Svec.* p. 164.

f) *De jure Clientari*, p. 7. not. 1.

g) Verba ipsius *Tegelii* citato loco adferre lubit: *Doctor Jöns sanks de ibop Sveriges Rikes äldsta och förnämsta handlingar, Bref, Chrönico, Slägze, böcker och Register, som funnos både där i Upsala Domkyrko och eljes annorstädes här i Riket, och förde det als med sig utrikes til Rom.*

b) *Ex Christ. Junckeri Vita Ludolphi adserit Celsius*, Diss. de Meritis & fatis *Messeniorum*, p. 16.

de his vera fuissent, illa haut sese subducere potuissent sagacissimo pariter & instructissimo indagatori *Sparfvenfeldio*, qui Romæ aliquantulum subsistens, grataque non tantum reginæ CHRISTINÆ adjutus; sed & favore INNOCENTII XII, tum Pontificis, ita singulari, ut proprium in ædibus S. Angeli conclave & claves Bibliothecæ Vaticanæ ei concederentur; nihil tamen pluris ibidem ad rem suam effecit, quam cum Parisiis in regis Poloniae JOHANNIS CASIMIRI, *Condéo de regia stirpe duci relicta per hereditatem, scripta librosque incideret i).* Ad hæc etiam cum accedat testimonium recentissimi nostri peregrinatoris *Björnstäblii k)*, nihil, quod antiquitatibus patriis magnopere inserviret, Romæ detegere valentis, neque in Catalogo codicum manuscriptorum reginæ CHRISTINÆ, Bibliothecæ Bibliothecarum *Montfauconianæ* inserto *l)*, aliquis eorum, quæ res Svecanas spectant, inveniatur numerus; quid hoc in negotio ulterius sperandum sit, haut difficulte erit judicatu.

Gedanum, atque inde in vicinum cœnobium Olivense, vetusta monumenta & acta historica secum avexisse *Job. Braske*, Lincopensem Episcopum, quæ dein per *Job. Messenium*, dum in Polonia degerat, Cancellariæ Regiae fuere restituta, ex vetustis Schedis *Bureanis*, narravit *Thunnius m)*, illumaque bona fide secuti sunt *Scarin & v. Stiernman*. Et licet ex *Messenio n)* constet, Braskiūm, sub prætex-

i) *Wallin, Memoria Sparfvenfeldii*, p. 43. 52.

k) Litteris ad R. Canc. Cons. & Equit. *Car. R. Berch*, insertis Collectioni Epistolarum ejus ab Ampl. *Gjörwell* editæ, P. I. 515. Bullas & constitutiones Papales Sveciam attingentes forte spectant, quæ adserit Schwederus, in Theatro prætentorium illustrium, p. 347: *Das viele alte documenta in der Lateranischen Bibliothek verhanden seyn solle, welche erweiset, das Schweden den Päpstlichen Stuhl eine jährliche tributeu und Denarium gezahlet,*

l) Tom. I. pag. 14.

m) In vita *Palmkioldii* pag. 55, collata cum pag. 111.

n) *Chronicon Episcopor.* p. 67.

textu quædam diplomata, jurisdictionem Svecorum in Gothlandiam, Scaniam & Blekingiam afferentia, inquirendi, Gothlandiam visitasse atque inde Dantiscum perrexisse; quum tamen non memoret, an Acta quædam secum tulerit, neque de iisdem a se reductis in scriptis suis alicubi loquatur *Messenius*, meritorum suorum in patriam haud alias modestus præco; istam rem in medio relinquimus. Filium vero ejus *Arnoldum Messenium*, ex mandato S:æ R:æ Majestatis Sveciae itinere in Poloniam instituto, Archivo reddidisse plurima Regni acta, SIGISMUNDI Regis tempore extra patriam translata; atque, ut hæc eo faciliori negotio efficeret, in Aula ULADIS-LAI Poloniae Regis religionem simulasse pontificiam variaque obiisse munia, usque dum ipsi in manus tradita essent Manuscripta, quæ postmodum, non sine viræ discrimine, Dantiscum primo, mox Stockholmiam transvexit, ex protocollis Senatus Regii notavit in schedis *Palmiskoldius* o). Quæ *Hadorbio* p) aliisque antiquariis nostris jactaverant *Ravious* & *Duriezius* quidam, in Anglia, Languedocia aliisque orbis partibus delitescentia, SvioGothica Monumenta, quæque ob lingvæ peregrinæ ignorantiam inter barbarorum reliquias retulerint incolæ, quum ibi non indagare potuerit *Sparfvenfeldius* q), haud de illis restitutis spes amplius aliqua superesse videtur.

Aliis quoque funestis casibus adscribi potest monimentorum nostrorum jaætura. Si communis feculi, cœu probabile est, cum *Adamo Bremenior* r) fuerit opinio, inutile esse *Acta non credentium* scrutari; non pepercisse constat iisdem, si quæ forte tum fuerint, primos Christianismi his in oris concionatores. Neque multum ab illis abhor-

rue-

o) Citahtæ *Celsio* I. c. p. 17.p) Specimen Biographicum de Antiquariis Sveciæ, in vita *Hadorpii*, §. 6.q) *Wallin*, Memoria *Sparfvenfeldii* pg. 41.

r) Hist. Eccles, Lib. I. cap. 51.

ruere ejusdem a corruptione pontificiorum *reformatores*; siquidem *Abrabamum Andreæ Angermannum*, in visitatione sua ecclesiastica per plurimas Regni provincias an. 1596, in Sanctorum reliquias levaviisse atque vetera sustulisse monumenta, illiusque vestigia pressisse *Ericum Schepperum*, in imagines Ecclesiæ parochialis & Epitaphia columnis passim affixa tamdiu debacchando, donec inde tollerentur, testatur *Messenius s*). Quæ rapacium hominum effugere manus, *feralia* haud raro consumsere incendia. Quid efficere potuerit illud, quo an. 1419 ipsam Regni Cancellariam, cum tabularum & monumentorum publicorum eximia vi, conflagrassæ putat *Rhyzelius t*), ei licet fidem adhibuerint *Scarin* & *v. Dalin*, haud equidem dixerim. Incendio autem an. 1525 prid. *S. Sigfridi* Stockholmæ in Arce Regia flagrassæ plurima & quidem vetustissima Regni diplomata magni momenti, inter quæ plurimæ quoque antiquissimæ litteræ, Sigilla & Testimonia inclitæ Familiæ Wæseæ extitere, ex vetere annotatione genealogica hujus Familiæ, in Schedis antiquis Archivi reperta, adfert *Messenius u*). Et recentioris memoriae est, quam an. 1697, cum flammis consumeretur eadem Arx Regia, subiit Archivum utrumque, Regni & Antiquitatum, gravior jactura; cuius tamen majorem sensum haberemus, nisi paulo ante *Palmskioldius*, instantis velut præscius fati, mnlta, quæ jam alibi non extent, suis in Schedis conservasset.

§. VI.

s) Scord. Illustr. Tom. VIII. pg. 33.

t) Brontologia, p. 63, nullo allato Auctore.

u) Paraphrasis ad Theatrum Nobilitat. Svecanæ p. 125.